

Kje je bodočnost ameriških Slovencev?

Piše Frank Petrič.

Skušnja nas uči, da se vse razvija, vse prevstvarja in spopolnjuje. V hipnem pogledu, iz enega konca na drugega, se nam zdi, da smo videli velikiški prepad, ko smo stali ob strani kompaktno nevidnega procesa.

Med ta razvoj in drugo spada tudi naše izseljevanje in naša bodočnost v Ameriki, ki ima v svojem delokrogu razvoja svojo zgodovino.

Slovenski narod, nazivam po njegovi literaturi slovenski, je proletarski narod — dninarski; obsega v svoji celoti — poleg Kranjskega, ki je središče slov. inteligence — nekaj mejaških rojakov v skupnem z izseljenci vred, okoli 1½ milijona. Ker pa v domovini ni industrije, ki bi dala služka stanovnikom, ker ni prida poljedelstva in umnega gospodarstva, kakor ne družih primočkov, ki zagotah, ali vsaj približna večina 40.100 teh, ali vsaj približna večina 40.100 primorana zapustiti domovino. Večina izseljencev se napoti v Ameriko; kajti tam jih je že mnogo, ki so šli iskati zaslužka.

Ta, deloma nezavedna masa, vzgojena v klerikalnem duhu in oglojena od drž. parasitov ter duhovnikov, je pravzaprav v nadlego tujim, novim slojem, ki imajo svoje razmere urejene v soglasju njih — deloma izršenih in neizvršenih načrtov napram splošnim materijelnim potrebam, v kolikor to dopuščajo razni pritiski v sedanjem privatnem sistemu; kajti krajevne razmere, novim naseljencem niso prva skrb, ampak, da se zasluži denar. Sto ignoranco naseljencev pa se podirajo in rušijo namere notranjih delavskih organizacij, ako naseljenci o taci niso že pred odpotovanjem podučeni. Za ta poduk, se je dosedaj bore malo storilo od strani tistih, ki so vstvarili slov. literaturo in uvečevali slov. narod na podlagi "duševne" hrane, nadejoč se bajda, da s slovensko literaturo samo izginejo obenem tudi slabe gospodarske razmere. Zato prihajajo v Ameriko ljudje, ki bi jih človek sodil (če bi jih po obleki), da so naobraženi, kajti ti imajo "svoje" nazore o socialnem življenju, kar končno ni nič čudnega, eni pa so toliko na bolj, da nazorov sploh nimajo. V Ameriko pridejo navdušeni domovinci, nezivani "narodnjaki", ki bi jim človek ničesar nezameril, ko bi te besede neizgovarjali po nemarnem; zopet pridejo fanatični zagovorniki rim. kat. cerkve in druge podobne karikature, ki se jih od bližje spozna za meščanske filistre in korifeje. Vsak teh, hoče svoje započeto "delo" v stari domovini, nadaljevati tudi v Ameriki; eni so celo tako predrzni, da se hočejo pokazati praktične, češ, da umejo tudi oni praktično stran Zjed. držav ter si v svoji domišljiji polotijo raznih podjetij v obliki kakega d. uštva meneč, da so zadostili svojemu poklicu, ki so ga prinesli iz stare domovine. Na podlagi zaključkov teh korifej, se je rodilo vse, kar imamo danes Slovenci v Ameriki. Pristnega nimamo nikjer nič; ker se večina naseljencev že v domovini ni brigala za temeljne vzroke, zakaj so morali iti v tujino in s kakšnih namenov so šli v tujino. Oni niso šli v tujino kot delavci, zavedni delavci, temveč kot "narodnjaki", filistri, srečelovci; zopet drugi so se čutili kot poklicani faktor oznanjevalec klerikalizma. Vsacemu od teh, je bilo prvo več kot delavsko nprisanje in njega politika. In ker jim je bilo prvo več, so čutili potrebo, da njih idejale za domovinstvo, filjstrstvo in cerkev goje tudi v novem kraju, poleg pa izdajajo — v veselje amer. kapitalistov interese vesoljnega

delavstva. Ti ljudje govore kakor papige: narodnost, klerikalizem, znanost, socijologijo, geologijo in druge podobne izme in ijo ter ajo hočejo spraviti v eno samo soglasje, v en ton. Dopovedati hočejo ljudem, da je neumnost, če se ljudje pričakajo za prepričanje in nazore. Za tem sledi, da je neumno in nesmiselno, ako se govori, da bi se klerikalci pa socijalisti in naobratno nesmeli poljubno družiti, pa bil i oficielel značaj. Da, čemu neki ne? — In zakaj bi človek kaj takega sploh nepriporočal, če je businessman? Business zahteva to diktacijo — in kaj njih mar! Na tak način se trudijo, da bi zmedli pojme v glavah posameznikov. In le obžalovanja vredno je, da se danes takih mlačnežev ne manjka, ki jim sedejo na limanice. Zato živimo Slovenci poleg družih narodov v neskončnem nepoznanju življenjskih potreb in njih predpogojev v vsakem oziru našega družabnega življenja in napredka v novi domovini. — Oglejmo si to življenje od bliže.

Danes se govori pri nekaterih rojakih kaj rado o "narodnjaštvu", ki ga pa, če je potrebno stope v liberalstvo; da si pojem o prvi, tako tudi o drugi besedi, poleg kšeftne potrebe

predni, oni pa nazadnjaški? Kaj takega bi nemogli trditi; kajti s klerikalnega stališča, so klerikalci storili mnogo več za svoj "napredek" kakor tisti, ki bi se hoteli s svojega stališča imenovati napredne. Sto pretvezo, o slov. narodnjaštvu v Ameriki se je le vedno farbalo ljudi, da so nekteri res prišli z onega tabora v tega, a prišli niso o nič bolj razmišljali, kot so bile pri klerikalcih. Razlika humberga se je razločevala le v tem, da so prvi izkoriščali narod iz klerikalnega stališča, drugi pa z narodno-liberalnega. V dokaz temu naj nam služi Sekser — Konda in zadnje razmišljaje okoli S. N. P. J. Res je sicer, da so ljudje danes, v tej družbi produkt razmar, ki jih ima veleindustrija in trgovstvo v svojem špekulativnem zasebnem krogu; ki zatemnujejo etično stran življenja s svojim pohlepnim pritiskom; a pravzato je potrebno, da se ljudje, ki hočejo biti na krmilu javnega življenja, tega zavedajo! Kajti le tedaj, ako poznajo, ozir. hočejo poznati to življenje in da hočejo biti v resnici za blagor vseh, je mogoče, z njih trdno voljo vse zanjke in druge nastave, ki jih nudijo današnje razmišljaje v pohlepno — zadašiti. Tak ljudje morajo biti idejalni!

Kako pa se je godilo do danes v

Tolažba ob nevihti.

"Leipa Ančka nikar se ne boj, saj si vendar v posvečni hiši. Pojdi v tvojo sobico in moli k svetemu Florijanu — jaz ti bom pomagat!"

nerazumejo niti eno ne drugo. Koliko naj ima ta beseda pomena ali privlačnosti v državi kot je Amerika ve vsakisti, ki pozna oddalec ustavo te dežele.

Kjer je pripoznana enakopravnost, avtonomija, sploh svoboden razvoj v vsakem oziru za vse narode in vere enako, kjer se ne draži čutov, ozir. neizživlje narod. tradicij in običajev, tam je beseda narodnost — če se jo povdarja v bojnem tonu (in če se jo ne, je sploh nesmisel); očitno žaljiva za ustavo, v kateri so naseljenci našli zavetje. V drugem slučaju zopet, ako bi hoteli spraviti besedo v resnici v kak pomen, bi se kot Slovenci res morali družiti s klerikalci; kajti tudi oni so Slovenci. Komu naj bi služil v prvi vrsti tak namen? Mar da smo veliki po številu? da smo velika nezavedna masa? Le ruski narod se danes sodi po številu in zato je v kulturnem oziru duševno le majhen; poleg nekaj ruskih revolucijonarev se pozna malo mož, ki so storili kaj za prosveto svojega naroda.

Kaj naj bi bil zopet namen, ozir. kaj naj bi pomenilo besedilo "narodnost" v praktičnem življenju slov. am. delavcev v stopljeni, "liberalni" obliki? Mar naj bi rekli, da so "narodnjaki" v "liberalni" obliki na-

tem oziru pri amer. Slovenceh?

Slov. Narod. Podp. Jed. je bila ustanovljena na svobodomiselnj podlagi; toda svobodomiselnjnost se je takoj pri rojstvu zadavila. Besedo so le za vado oblekli v eunje svobodomiselnjnosti, liki nevesto — ter jo takoj, po dosegu namenov mož, ki so videli v S. N. P. J. svoje potrebe — postavili v kot. Danes stoji v kotu in čaka odrešenja!

G. Konda hoče po eni strani biti svobodomiselnj, socijalist; takoj po drugi pa hoče biti nekak diktator v senci raznih pooblastil in pravil napram socijalistom. Seveda se razna pravila le izkoriščajo v njegove namere. S. N. P. J., oziroma izvrševalni odbor hoče imeti tisto maskirano pupo, ki so ji dali ob času ustanovitve ime "narodna — svobodomiselnjna" edino le za sé. Kaj je torej svobodomiselnjnost v tem obsegu? — Ironija! Ko bi bila "Slov. Narod. Podp. Jed." ustanovljena brez te pupe, bi bili sedanji možje okoli nje laglje izhajali in se zvijali ter skrivali za razne točke pravil, rojaki pa bi tudi znali, kakšen zavod je, ozir. bo to. Iz tega ima slediti, da bi se na take limanice nevsedali. To postopanje pa, ki za danes izvršuje odbor S. N. P. J., je naravnost sleparsko!

G. Konda, kot lastnik soc. lista, če je imel poštene namene s stvarjo okoli S. N. P. J. in "Gl. Sv." bi nesmel nasprotovati proti svobodni misli in socijalističnim nastopom, pa bili makari kjerkoli! Prepričan socijalist v takih slučajih ni oseben. Da je g. Konda že pred časom raval proti socializmu in njega agitaciji jasno pričča njegovo pismo, ki ga je pisal piscu teh vrst lanske leto na potovanje, kjer je prosil, naj mu spiše agitatoričen članek za S. N. P. J.

On je torej že pred časom očitno računal na eventuelnost v S. N. P. J., ki so mu jo diktirale, deloma njegove zasebne namere, deloma pa reakcionare v odboru S. N. P. J.

G. K. trdi vedno rad, da je on mnogo žrtvoval (?) za jednoto; mogoče da je res, da je pošiljal kam denar, "naj se ustanovi društvo, ki bo spadalo S. N. P. J.", da bo "gmajna" večja; ali on je to storil s svojih nagibov in namenov! Pri zborovanju v Chicagi in tudi že pred tem, se je očitno in brezstransko govorilo, da se takim spada v odbor, ki so "za v prospeh" kaj storiti. Očitno torej, po kšeftni moči: plačo za delo! — Kje so tu idejale g. Konda in konzorti? Najbolj čudno poleg vsega je, da g. Konda, ki hoče biti tako navdušen socijalističen volivec, se ni nikdar brigal za ustanovitev polit. soc. klubov ali društev! Vse njegovo obnašanje je bilo skozinsko vedno hinavsko in prikrto; kar pa se je dalo iz njegovih del izluščiti skrivoma je imelo vse busineški značaj. Iz predložene se da izluščiti torej, da novodobna potreba S. N. P. J. v taki obliki ne služi v nobenem oziru narodu v korist, temveč tistim, ki so čutili specijelno potrebo do ustanove. Iz vsega skupaj pa razvidimo še posebej, da bodočnost am. Slovencev ne tči v teh zadnjih iznajdbah, ozir. nemore in nesme biti v njih; ampak, da si Slovenci, poučeni o razmirah v Ameriki, pridružijo tisti svetovni razrednozavedni delavski stranki, ki ima v novi dobi svojo odmerjeno pot, pot socijalističnega gibanja. Kajti le na tej poti smo si svesti, da nismo rušili onih svetih nagibov tujim zavodnim delavcem, v boju za njih — in od tod, kot naseljencem tudi samim sebi, ki so v boju zoper kapital potrebni.

Od vseh narodnih ali religioznih preprirov v Ameriki nosijo edini dobiček kapitalisti v svoj žep; kajti poleg teh in enakih preprirov, združeni z osebami, ki se hočejo poleg okoristiti, se zanemarija naš boj proti kapitalu!

Zato je naša edina bodočnost v socijalizmu in njegovi bodoči upravi. Vse drugo so le lepodoneče fraze, ki se jih poslužujejo razni farizeji in humbergari pod raznimi krinkami...

Jakob Polanšek

V minolem mesecu je umrl sodrug Jakob Polanšek, po kratki in mučni bolezn. Rajniki je bil doma iz Česnjice pri Kamniku. Bil je vnet socialist, član slovenskega socialističnega kluba v Chicagi.

Čikaški slovenski socialisti so krasen venec položili kot zadnji pozdrav na njegovo krsto. Na pokopališču je govoril nagrobni govor sodrug F. Petsche, ki je pogrebee globoko ganil.

Lahka mu ... mljica!

— Slovenski socialistični klub je izdal knjižico "Naša bogatstva". Knjižica stane le 5 centov. Vsakdo si jo lahko naroči pri sođr. Antonu Prešemu, 678 W. 17th St., Chicago, Ills.